

Beter denken over sociale zekerheid!

In dit artikel wordt kort stil gestaan waarom de meest geventileerde zienswijzen van (generaliserend) zowel 'links' als 'rechts' falen om een goede, gerichte discussie te voeren over de vernieuwing van de sociale zekerheid. Vervolgens wordt een naar de zin van de schrijver een veel bruikbaar model gehanteerd, de zogenaamde 'Blankert-matrix'© voor sociale zekerheid.

Grof gesteld kan de mening van 'links' worden samengevat als: 'de zwakste schouders (ongeacht welke) moeten het zeker niet zwaarder krijgen'. Eveneens kan de mening van 'rechts' grofweg worden samengevat als 'a) er moet worden bezuinigd op Rijksuitgaven en b) bezuiniging op uitkeringen vormt een financiële prikkel die herintegratie bevordert'. Dit levert tussen 'links' en 'rechts' gewoonlijk een patstelling op waar men niet gemakkelijk uit komt.

In vele commissies wordt zeer detaillistisch gedacht: men gaat uit van een bepaalde wet en onderhandelt vervolgens 'een tikkie naar links' of een 'tikkie naar rechts'. Er wordt aldus echter niet fundamenteel naar de grondvesten van de sociale zekerheid gekeken.

Fundamenteel heeft de commissie o.l.v. prof. Leijnse gewerkt. Zij kwam met het stuk: 'Anders denken over sociale zekerheid'. De kritiek van de schrijver op dit stuk is velerlei, maar kan worden samengevat als: het is weliswaar een kwalitatief hoogstaand stuk, maar a) denken vanuit drie pijlers van bekostiging legt de nadruk op bekostiging in plaats van de nagestreefde doelen b) het stuk is niet inspirerend en appelleert nauwelijks aan een gewenste vorm voor onze samenleving c) de voorgestelde maatregelen lijken zo ingewikkeld dat nog meer bureaucratie dan heden nodig zal zijn om het stelsel in te voeren en te onderhouden. (voor een kopie van zowel het stuk van de commissie als de uitgebreide kritiek hierop contacteer men de schrijver).

De 'Blankert-matrix' © biedt een goede uitkomst voor zowel links als rechts om de discussie over sociale zekerheid anders te voeren. Het werkt als volgt. Twee kernvragen staan centraal: a) wil iemand werken? b) kan iemand werken?. Beide vragen kunnen elk in principe twee antwoorden genereren: ja of nee. Uitgetekend langs twee assen ('wil iemand werken?' en 'kan iemand werken?') levert dit vier kwadranten op. Het eerste kwadrant wordt gekenmerkt door 'Ja, die persoon wil werken en kan in principe werken'; het tweede kwadrant door 'Ja, die persoon wil werken maar is niet in staat om te werken' (door ziekte o.i.d.); het derde kwadrant door 'Nee, die persoon wil niet werken maar is wel in staat om te werken'; het vierde kwadrant door 'Nee, die persoon wil niet werken en is ook niet in staat om te werken'.

Het gewenste beleid kan nu per kwadrant worden gevoerd. Onderstaand volgt slechts een eerste aanzet, die nader met diverse partijen zou moeten worden uitgewerkt. Een pluspunt van het model is dat een visionaire discussie wordt bevorderd, en dat men niet blijft steken in oppervlakkige technocratische beslissingen (de schrijver gaat op dit punt geheel mee met prof. A. van der Zwan).

Het eerste kwadrant (wil en kan werken) wordt gekenmerkt door mensen die zo weer aan de slag willen en zouden kunnen, maar die gehinderd worden door zaken als een slechte werking van de arbeidsmarkt, belemmerende sociale regels, belemmerende maatschappelijke mythes (door bijvoorbeeld te selecteren op leeftijd en diploma's in plaats van de capaciteiten van de persoon) en een gebrek aan schepping van banen door zowel bedrijfsleven (o.a. door de

‘anorexia’ die het gevolg is van winstmaximalisatie ten behoeve van beurskoersen) als overheid (die op sommige delen ten onrechte bezuinigd). Naar deze belemmeringen moet worden gekeken, om het onbenutte en daardoor veelal gefrustreerde arbeidspotentieel volledig inzetbaar te maken voor de economie. In dit kwadrant zit het grootste deel van de ‘nieuwe werklozen’, wier aantal op dit moment schrikbarend stijgt. Dit vraagstuk wordt o.a. door de Stichting ikwilwerken.nl aangepakt.

Het tweede kwadrant (wil werken maar kan niet werken) verdient nadere aandacht. Intensieve persoonlijke aandacht om te revalideren, het scheppen van aangepaste (maar nog steeds waarde toevoegende) arbeidsplaatsen verdient grote prioriteit.

Het derde kwadrant (wil niet werken, maar kan wel werken) staat open om hard te worden aangepakt. Centraal staat de vraag of de maatschappij uit idealistische redenen of redenen van solidariteit dan wel het meritebeginsel o.a. door korting op sociale zekerheid deze mensen wil dwingen tot betaald werk.

Het vierde kwadrant (wil niet werken en kan niet werken) is het moeilijkst. Men kan zich tevreden stellen met een ideologisch beginsel dat deze groep mensen om redenen van solidariteit moeten worden ondersteund. Een door begeleiding te bewerkstelligen verschuiving van dit vierde kwadrant naar op zijn minst het tweede kwadrant (wil werken maar kan niet werken) of zelfs het eerste kwadrant (wil werken en kan in principe werken) lijkt zowel uit oogpunt van het individu (aansluiting bij een – al is het onbetaald – arbeidsproces maakt gelukkiger) als uit oogpunt van de maatschappij (betaalbaar houden sociale zekerheid) gewenst.

Zeker in het derde kwadrant, maar wellicht ook in het vierde kwadrant kunnen zeker op de langere termijn grote besparingen in de sociale zekerheidskosten worden bewerkstelligd, die ten goede moeten komen aan het beleid en de individuen zoals geschetst in het eerste en tweede kwadrant. Hiermee wordt a) de sociale zekerheid betaalbaar gehouden b) kunnen meer mensen deelnemen aan een al dan niet betaald, maar wel nuttig arbeidsproces dat zowel het welzijn van de individuen als de welvaart van onze maatschappij toekomt.

J. Philippe Blankert M. Sc. CIRM
Oprichter en Bestuurder Stichting ikwilwerken.nl

PS: ALS U EEN TABEL MET DE VIER KWADRANTEN=DE BLANKERT MATRIX
UITGEBEELD HELDERDER VINDT, KAN IK HEM ZO AANLEVEREN!